SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:653

av Johan Andersson m.fl. (S)

Avskaffande av karensavdraget

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att avskaffa karensavdraget och säkerställa rätt till ersättning från första sjukdagen och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Den som blir sjuk ska kunna stanna hemma utan att behöva oroa sig för hur pengarna ska räcka till månadens utgifter. Utöver sjuklönens självrisk på 20 procents löneavdrag innebär karensavdraget ett ytterligare inkomstbortfall i början av en sjukperiod. Det drabbar särskilt dem som har små ekonomiska marginaler och ett arbete som kräver fysisk närvaro på jobbet.

Arbetsmarknadens villkor skiljer sig åt. För den som har möjlighet att arbeta på distans kan en lättare förkylning ibland hanteras genom tillfälligt hemarbete. Den möjligheten saknas för stora delar av arbetarkollektivet. En undersköterska måste möta omsorgstagaren, en barnskötare finnas i barngruppen och en bussförare köra sin linje. För dessa och många andra yrkesgrupper förutsätter arbetet närvaro på arbetsplatsen. Samma sjukdom kan därmed få olika ekonomiska konsekvenser beroende på vilket arbete man har.

Karensavdraget förstärker på så sätt skillnader mellan yrkesgrupper. I de kvinnodominerade verksamheterna vård, omsorg och förskola innebär arbetet dessutom nära kontakt med andra människor och återkommande exponering för smitta. De anställda kan varken välja bort kontakten eller styra över alla de arbetsmiljörisker som påverkar deras hälsa. Ändå får de själva betala ett högt pris när de blir sjuka.

För den som redan har svårt att få ekonomin att gå ihop kan inkomstbortfallet vid sjukdom bli avgörande för beslutet att gå till arbetet. Återkommande sjukperioder kan innebära upprepade karensavdrag. Det är särskilt orimligt när smittan kan ha uppstått i arbetet. Hushållets ekonomiska marginaler ska inte avgöra om en anställd kan stanna hemma när sjukdomen sätter ned arbetsförmågan.

Sjuknärvaro kan också få konsekvenser för fler än den enskilde. När anställda arbetar trots smittsam sjukdom riskerar kollegor, patienter, omsorgstagare och barn att smittas. Det kan leda till ytterligare sjukfrånvaro och ökad belastning på redan pressade verksamheter. Möjligheten att stanna hemma vid sjukdom är därför också en fråga om arbetsmiljö och kvalitet i välfärden.

En trygg sjukförsäkring ska fördela riskerna solidariskt. Den ska ge ekonomiskt skydd när arbetsförmågan är nedsatt på grund av sjukdom, oavsett yrke, kön eller möjlighet att arbeta hemifrån. Ett avskaffat karensavdrag skulle minska det ekonomiska trycket att arbeta trots sjukdom och stärka tryggheten för dem som har de minsta marginalerna.

Med ett avskaffat karensavdrag ska sjuklön eller sjukpenning kunna lämnas från första sjukdagen. Den lagstadgade sjuklönens ersättningsnivå på 80 procent ska behållas. Den anställde kommer därmed även fortsättningsvis att bära en del av inkomstbortfallet vid sjukdom. Reformen tar bort det ytterligare avdrag som i dag gör den första delen av sjukfrånvaron särskilt ekonomiskt kännbar.

Reformen bör genomföras genom lagstiftning. Det grundläggande skyddet vid sjukdom ska inte vara beroende av vilken bransch en anställd arbetar i eller av möjligheten att förhandla fram bättre villkor i kollektivavtal. Arbetsgivarnas ansvar att förebygga ohälsa, förbättra arbetsmiljön och skapa förutsättningar för återgång i arbete kvarstår.

Regeringen bör därför överväga att återkomma med förslag om att avskaffa karensavdraget. Det är ett viktigt steg mot en mer jämlik och jämställd trygghet vid sjukdom.

Johan Andersson (S)

Åsa Andersson (S) *Mirja Räihä (S)*

Katarina Berggren (S)